

Jølstra & Nausta – Elver i fremgang..... (2001)

Link til [FabelAktiv](#)

Det er ikke lett å være sportsfisker anno 2001. Antall faktorer som truer vår kjære sport (sa jeg sport ? jeg mener eksistensgrunnlag, i allefall for noen av oss) bare øker.

Nevnes kan forsurening, forurensning, kraftutbygging, overregulering, underregulering, lakselus, oppdrettsproblematikk, endrede oppvektsvilkår i havet, overfiske, gyro, UDN, furunkulose ! listen er laaang. Jeg har bedrevet sportsfiske i over 20 år og særlig i de 8-10 siste årene har problemene eskalert. Men, vil mange si, er ikke dette sterkt overdrevet ? På det spørsmålet vet jeg aktive sportsfiskere vil svare et rungende NEI, det er det ikke.

I mine år som sportsfisker har jeg reist land og strand rundt for å utøve min kjære hobby, og mitt inntrykk er at de samme tingene gjelder over alt.

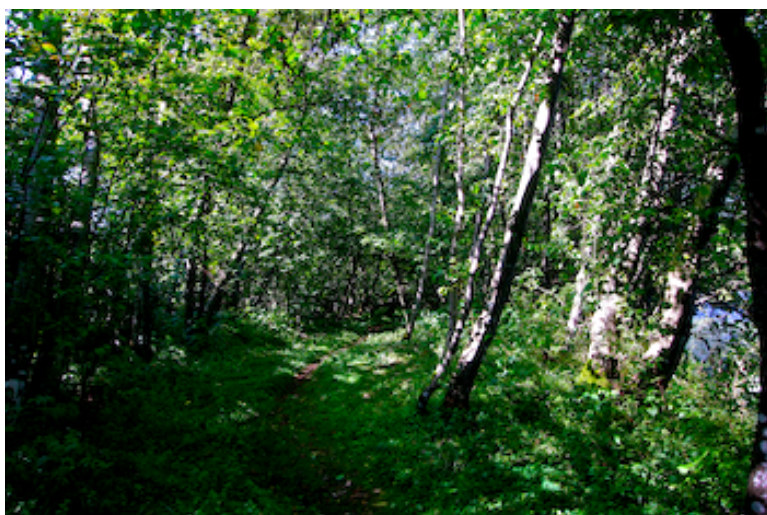
Det var derfor med stor glede at jeg sommeren 2000 fikk en stor overraskelse i positiv retning, jeg oppdaget nemlig at det finnes steder man rett og slett ikke godtar at ting blir dårligere, og faktisk gjør noe med det . Det er en av disse stedene denne fortellingen handler om.

Vi går rett inn i handlingen da en fiskekompis og jeg selv ankommer Førde en sen august

ettermiddag, etter en kjøretur gjennom det som er, etter min mening Norges vakreste natur. Det var første gang noen av oss var på akkurat disse kanter, og jeg har tidligere hørt av andre som har vært i området at det er pent her, men at det skulle være så pent, det trodde jeg ikke. Vel nok naturromantikk, vi skulle være i traktene fire dager for å delta på en fluefiskekonkurranse etter innenlandsørret, på to av de mange vakre og fiskerike vannene som finnes i området. Vi skulle overnatte på Førde Camping som ligger tett ved Jølstra, nesten i Førde sentrum. Elva hadde vi sett fra veien på kjøreturen nedover fra Jølster-vatnet (det anbefales en ikke-sportsfiske som sjåfør). Vi rakk vel knapt å hive utstyret inn i hytta, før vi kasta oss i bilen for å skaffe oss fiskekort for Jølstra. Her måtte vi bare fiske, for maken til elv hadde vi verken sett før eller siden. På campingen fikk vi beskjed om at elva var "privat", så de kunne ikke hjelpe oss, men det var mulig å få hjelp på turistinformasjonen når denne åpnet

dagen etter (vi kom selvfølgelig på kvelden når alt var stengt). Ikke aktuelt, vi måtte bare fiske, og vi dro da til turistinfo'n i håp om å finne oppslag eller lignende. O'undre over alle undre, damen som jobbet der var tilfeldigvis innom for å

hente noe. Nesten for godt til å være sant, og det var det. Å få fiskekort i Jølstra var ikke mulig, denne var, som vi hadde hørt tidligere, privat. Da presset gråten på, skulle vi allikevel ikke få mulighet til å få fiske i denne vakre elven. Jeg tror damen følte med oss, for akkurat da livene våre så ut til å rase sammen rundt oss, kom hun med en lapp og sa at vi kunne prøve å ringe denne personen. Personen var en lokal kar ved navn Atle Frøysland.

Fra det øyeblikk vi slo nummeret til herr Frøysland var våre problemer over.

Vi hadde åpenbart tatt kontakt med Frøysland på et litt ”vri-ent” tidspunkt, da han var på et eller annet idrettsarrangement, men vi skulle prøve å ringe 20 minutter senere. Da vi så gjorde og informerte om vårt ærend, fikk vi beskjed om at alt var opptatt. Jeg tror Frøysland forsto vår fortvilelse, for etter en liten pause kom ordene som sannsynligvis reddet våre stak-

kars sportsfiskerliv; ”møt meg på Essón om 10 minutter, så skal vi se hva vi får til”.

Etter en rask introduksjon ble vi fortalt av Frøysland at han skulle fiske på en sone selv den dagen, og det var denne sonen

vi da skulle få fiske på. Sonen var H-2 (Hafstadrettane). Etter en kort kjøretur over et jorde (?), og en ennå kortere gåtur, var vi fremme ved nevnte sone.

Synet som da åpenbarte seg kan ikke beskrives med ord. Elva rant tett forbi en liten huk, som var strategisk plassert øverst på sonen med utsikt over hele kulpen. I denne huken var det vi satt og ble informert av Frøysland om gjeldende fiskeregler, elvas nyere historie, fangster, og sist, men ikke minst, hvordan forholdene var akkurat nå. Her skulle det nemlig ikke fiskes før formalitetene var på plass. Skulle ønske alle utleiere i norske elver hadde slik struktur og omtanke for sitt opplegg. Dessuten er det jo tross alt både nyttig og lærerikt når man aldri har vært et sted før. Men vanskelig å sitte rolig var det, for mens vi satt der begynte mørket snike seg på. Vårfluene var godt i gang med å klemme, og de første vakene av grov sjørret begynte å åpenbare seg nederst på sonen. Endelig skulle vi begynne å fiske. Kompisen ønsket å starte fiske

øverst på sonen hvor strømmen kom raskt inn i kulpen, mens jeg selv skulle starte på den nederste delen, hvor vi hadde observert vaking. Vi hadde kun tid til et "drag", å vi valgte derfor å få fisket over mest mulig. På den timen vi fisket, hadde vi mistet flere både laks og ørret, men ikke fått noen til å sitte. Rett før vi skulle avslutte, bestemte jeg meg for å ta et par kast med en stor sort tube. (Dere kjenner sikkert historien, "bare et kast til !!"). På første kastet, rett etter fluen traff vannet, smalt det. Og jeg mener "smalt". Jeg har fisket mye i mitt liv, og jeg har fisket mange steder, men aldri har jeg kjent maken til fart idet´ en fisk har tatt flua. Mens baklina "spruta" ut av snella, funderte jeg litt på størrelsen på fisken, og om det var Laks eller Ørret. Alt sa meg at det var en sjørret som hadde tatt flua, men jeg fisket med en kraftig 8´ er stang, så den måtte være stor. Det endte opp med at fisken forsvant ut et kraftig stryk, og regnet med at slaget var tapt. Men heldigvis var den fortsatt på, og etter endel stuntvading

lå den i håven. Overraskelsen var stor da det viste seg at den "bare" var ca. 2,5 kg. For en kanon. Fiskingen måtte avs-

luttet for kvelden, men vi hadde oppnådd det vi ønsket, nemlig å få fiske i Jølstra. Heldigvis skulle jeg igjen få muligheten til å fiske i Jølstra til neste år. I tillegg skulle jeg også være så heldig å få fiske i Nausta, som ligger rett ved Jølstra.

Det hadde gått nøyaktig et år siden sist jeg var i Jølstra, og jeg hadde gledet meg som en unge helt siden jeg var der sist. En kamerat og jeg hadde booket 2 dager i Nausta, og 3 dager i Jølstra.

Møtet med Nausta var en stor opplevelse, ei nydelig lita elv snirklet seg innover en intim og frodig dal. Selv om elva var litt større enn normalt grunnet tungt regnvær, beholdt den fortsatt sitt innbydende utseende. Bare det å få stå med vann til knea i ei elv, som etter et par timer med regnvær hadde steget med 20 cm. , var en spesiell opplevelse for en som er vant til ihjelregulerte vassdrag på Østlandet. Det fine var at etter at regnet stoppet, gikk elva ned igjen like fort som den hadde steget.. Slike forandringer er veldig spennende da

man kan få fisket under flere forskjellige forhold på kort tid. Fisken likte tydeligvis også disse tingene, for den var periodevis meget bitevillig.

Det ble ikke så mye fising i Nausta. Det skal mye til å bare stå å nifiske første gangen man er på slikt et nydelig sted. Det gikk med mye tid til å gjøre seg kjent. Å kikke på nye plasser bak neste sving, er bare noe som ligger latent hos en sportsfisker.

Men at det var bra med fisk her, var det ingen tvil om. På enkelte plasser viste det seg mange fisk. Det som også var meget iøynefallende var den enorme smolttettheten i elva. Tenk om litt flere av disse kunne få vende tilbake til uten å bli drept av lakselus idet de stakk nesa ut i saltvann.

Jølstra var akkurat like vakker som jeg husker den fra året før. Litt høyere vannstand var det, men ikke mye. Vi skulle begynne fisket på sone H-1. Sonen er den øverste av 4 soner på Hafstadrettane, og er ei nydelig variert strekke. På den øverste delen er et jevnt , slakt strømparti, som går over i en brå sving med stille vann på "fiskesiden", og rask strøm helt inn mot motsatt bredd. Strømmen slakner der hvor elva vier

seg ut og blir dyp. Nederst på sonen setter elva opp farten igjen, mot et nydelig brekk akkurat der hvor sonen slutter.

Dag to skulle tilbringes på sone H-2. Dette var samme sone vi hadde fått fisket den lykkelige kvelden for et år siden. Dette er den sonen som er blitt min favoritt. Et raskt innløp i en strak kulp som slakner gradvis ned mot et nydelig brekk som deler seg rundt en liten øy og blir to raskere stryk, hvor det største av disse var "hovedløpet" for fisken. Sonen er av en slik karakter at det var standplasser hele veien, og de absolutt største fiskene sto i den raske hovedstrømmen øverst i kulpen. Her var det noen virkelige kjemper oppe å slo når det ble litt bevegelse på fisken i resten av kulpen. Sjørreten så ut til å trives best i det slake partiet nederst i kulpen.

Dag tre. Siste dagen vi skulle fiske. Sonen var H-4. Dette er en sone som flere av de lokale fiskerne sverger til på nattefiske etter sjørret. Sonen gikk helt ned mot Førde sentrum.

Selv om det var vei med biltrafikk, og tettbebyggelse på motsatt elvebredd, gjorde dette ingenting. Den sonen som åpenbarte seg da vi kom ned til elva, fikk oss til å glemme at resten av verden eksisterte. Vi hadde tidligere på dagen vært innom en lokal sportsforretning, og en av de ansatte spurte hvor vi skulle fiske. Sone H-4 sa vi. Vedkommende sto bare å kikket på oss med det største smilet jeg har sett på lenge. "Hold dere fast å gled dere sa han". Og det gjorde vi. Hele elven formelig "bobla" av fisk. Mesteparten av sonen var flat og slak, med litt rask strøm øverst, og et bredt brekk nederst. Om vi fikk fisk her ? I de to første timene holdt vi på å forårsake flere kollisjoner enn det er i hele sunnfjord i løpet av et år. En haug av unger kom garantert for sent hjem til kvelds, og vi så minst et TV-kamera med NRK logo.

Dagene var gått så altfor fort, og vi hadde gjort unna fisket for denne gangen. Forferdelig for en stakkars sportsfisker å måtte reise fra et slik sted med

så vannvittig kvalitet på fiskeplassene. Men, nedtellingen

til neste år er allerede i gang, og hva var vel en fiskeopplevelse uten forventninger ?

NÅR det gjelder Nausta, så er denne beskrevet tidligere i diverse sammenheng, og den har også publiserte fangstrapporter. Eksempelvis ble det registrert 7,3 tonn med laks i Nausta år 2000. Når man så tar med at det finnes endel ikke-registrert fangst, og elva også huser brukbart med sjørørret og ørret, sier det seg selv at det er til tider rimelig tett med fisk i elva. Det er også et begrenset antall fiskere i løpet av en sesong. Dette sammen med at sesongen er rimelig kort i forhold til andre elver, gjør at det er lett å forstå at fangsten er

meget god. Elva er heller ikke så lang. Det 15 minutter å kjøre fra munning til endestasjon for laksen (3 timer hvis man skal stoppe å kikke på alle de fine fiskeplassene, eller hver gang man ser et vak). Kvoten er på 5 laks pr. stang- døgn.

Hvis man ser på fangstall, fiskedøgn, fiskbar strekke osv. , kan man trygt plassere elva blant de 5 beste i landet. (Og den er garantert blant de 5 PENEESTE).

Elva er 100% naturlig, ingen kraftstasjoner.

Meget samarbeidsvillige grunneiere gjør også tilgangen til selve fiskeplassene lettvint. Dette er faktisk en av de få stedene jeg har vært, som grunneiere faktisk har lagd veier over jordene sine for å lette tilgangen til elva. Alt er selvfølgelig tilrettelagt slik at det er et minimum av inngrep i den flotte naturen.

Måtte alle grunneiere, lokale og regionale politikere, fiskere og andre interessenter jobbe for å la Nausta få status som vernet. La aldri såkalte eksperter (ofte innleid av utbyggerne) la noen

av dere tro at det kan være lønnsomt å bygge kraftstasjon(er) i et så lite vassdrag. Alt for mange vassdrag er blitt ødelagt av "feilberegninger" fra utbygger. (For å si som sant er, bryr de seg ikke heller, de jobber ut fra prinsippet om at det er lettere å få tilgivelse enn tilatelse).

Når det gjelder Jølstra, så gjelder litt andre ting for denne elva. Dette var en tidligere meget god lakselv som fikk seg en alvorlig knekk, med nesten utryddelse av den lokale laksestammen, pga. diverse kraftutbygginger.

Jeg har tatt meg den friheten å sakse litt info fra Frøysland's presentasjon fra sommeren 2001:

Generelt:

Årets fiskesesong er den sjette i rekken , etter at Jølstra ble fredet for alt fiske i perioden 1993-1996. Jølstra var fredet pga. en stor svikt i laksestammene. Årsakene kan i hovedsak knyttes opp imot langvarige problemer med Brulandsfossen kraftstasjon.

Kultivering .

I 2001 ble det satt ut 12 000 postsmolt og 150 000 plommeseekkyngel . I 2000 ble det satt ut 8000 presmolt , og 150 000 plommeseekkyngel. I 1999 8000 postsmolt, av disse var 4000 merka, og 2000 ble behandlet mot lakselus. I tillegg ble det satt ut 70 000 plommeseekkyngel. I 1998 var utsettingen 2000 postsmolt, i tillegg til et ukjent antall startfora yngel. Frem til og med 1997 ble det kun satt ut startfora yngel.

I rettssak høsten 1999, ble det avsagt dom i rettsaken mellom Sunnfjord Energiverk, og elveeierne i Jølstra.

Energiverket ble ilagt en erstatning på Kr. 9 500 000 inklusive renter. Saken ble anket av energiverket. Saken skal opp for lagmannsretten i november 2001.

Gjentatte uhell i Brulandsfossen kraftstasjon over flere år, er bakgrunnen for rettsaken. Rask reduksjon i vannstanden med 20 til 35 cm medfører stor dødelighet for yngel. Problemet er trolig størst i øvre del av elva. Sunnfjord Energi har satt i gang tiltak for å redusere skadevirkningene av nevnte problemstilling.

Forhåpentligvis vil dette redusere fremtidige skadevirkninger.

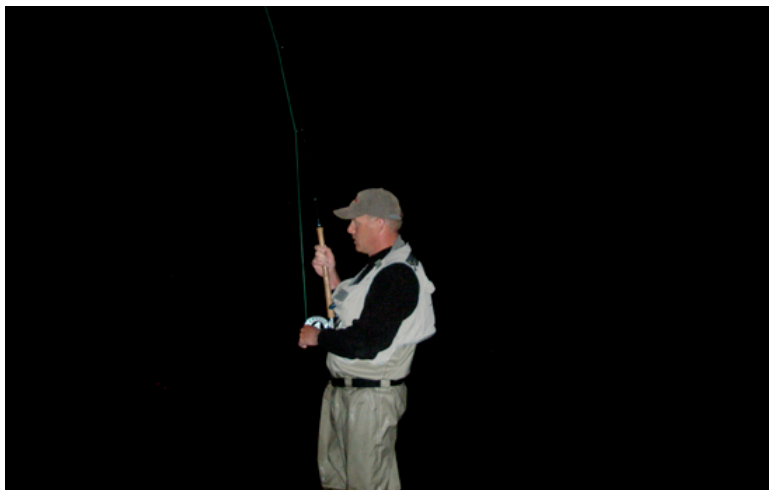
I 2001 har Førde elveeigarlag, Norges Naturvernforbund, og Norges Jeger og Fiskeforbund anmeldt Sunnfjord Energiverk for nye brudd på konsesjonsvilkåra.

Det er forhåpninger om at det nærmer seg slutten for rettsaken, og at erstatningen til elveeierne i Jølstra også kommer Jølstra-laksen til gode. Dvs. at betydelige deler av erstatningsbeløpet blir satt av til fiskefremmende tiltak. Kultiver-

ing, opprustning av oppvekstplasser for yngel/småfisk (habitatforbedringer), og laksetrapp i Anga er trolig viktige tiltak i denne sammenheng.

Fangstbegrensninger.

Kvote på sjørret for inneværende sesong er økt fra to til tre fisker pr. stangdøgn. Nytt av året er at om du dispo-

ner flere stenger på Hafstadrettane, så kan du kun fiske tre sjørreter hver dag i Jølstra. Villaks er fredet. Oppdrettsfisk skal avlives.

Jølstra har altså allerede vært utsatt for et inngrep i form av kraftutbygging. Jeg håper de negative virkninger denne utbyggingen hadde ikke går upåaktet hen. La det være en beskjed til alle grunneiere, fiske-

foreninger, politikere og andre interessenter, om hvor ømfintlig et økosystem er, og ikke godta at tilsvarende skjer på nytt. Andre inngrep i slike elver som Nausta og Jølstra bør for all del foretas uten at selve elva, eller elveløpet, berøres.

Jeg vil også trekke frem Atle Frøysland som den enestående ressursperson han er for disse vassdrag. Hadde hvert lakseførende vassdrag i Norge hatt sin egen Frøysland, ville laksens fremtid sett lysere ut. Måtte alle grunneiere, fiskeforeninger og andre utleiere følge denne type omsorg for sitt vassdrag.

Men det har aldri vært, og kommer heller aldri til å bli, mulig og gjennomføre en fornuftig forvaltning av et vassdrag, uten at det er flere som bidrar.

Samarbeidsvillige grunneiere er av stor betydning. Så jeg håper grunneierne i nevnte områder fortsetter og ha et ønske om et levende vassdrag, slik at kommende generasjoner også får oppleve disse.

Vil rette en honnør` til Hafstad grunneigarlag for deres bidrag til et levende elvemiljø.

Pål Andersen, 2001

